

V spomin

Josipa Šerjak-a †, bivšega trgovskega pomočnika na Vrhniki.

Preráno spiš na smrtnem ódri, S tebój se vsak je rad seznánil,
Mladenič vrl, zdaj trd in bléd! Na prvi ljubil te pogléd.
Obraz takó prijazno-módri Nedolžnosti si cvet ohránil,
Obdaja vže ti večni léd. — Mladeničem si bil v izgléd.

Podoben bil si néžnej cvetki, Ni čuda, da še zdaj smehljá se
Ki kinča ôkno in oltár; Na odri lice ti blédó,
Podoben bil si ptici v kletki, Saj srečen si za večne čase, —
Ki kratkočasi slednjo stvar. Po zemlji žal ti več ne bo.

Hudobnežem se nisi drúžil, Zató, ko zrém ti v blédo lice
Ter jim zapiral si uhó; In smijajóče ti očí,
Bogú in gospodarju služil Blesté v očesu mi solzíce
V dolini solzneji si zvestó. In želja v prsih se rodí:

Naj meni bi mogoče bilo
Vzbuditi te, prijatelj moj!
Takój se vležem v tvoje krilo —
In menjam srčno rad s tebój!

Josip Prosen.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

K r t.

Med vsemi živalmi, katere svoje mladiče dojé, krt je jedini, kateri si išče hrane globoko pod zemljo.

„O, da bi tudi te ne imel nikoli,“ rekel bode mnogi gospodar, kadar pomisli, kako so mu polja in travniki pokriti s krtinami, kako mu je zemlja razruvana, kako venó rastline, kateremu je ta prekanjena žival izpodgrizla korenine.

Dajte torej, da sodimo temu hudobnežu.

Resnica je, in ne more se tajiti, da krt zemljo sèm ter tjà razruje in nekoliko preveč izrahlja. Resnica je tudi, da ravno on mnogo plóдне zemlje s krtinami pokrije, da ne more zrnje pod zemljo uspešno kaliti ter ga tako mnogo pod zlô pride. Ali temu pridni kmetovalec lahko z grabljami pripomore.

A kdo more reči, da krti izpodjedajo korenine? Kdo more to dokazati?

Tem vprašanjem se navadno odgovarja: Kjer so korenine izpodjedene in kjer rastline venó, ondu so izvestno tudi krti, a kjer krtov ni, ondu rastó tudi rastline uspešno. Zatorej ni drugače, in krti izpodjedajo korenine. — Kdor takó govori, podoben je ónemu modrijanu, kateri je nekđaj modroval takó: Ako v vzpomladi žabe zgodaj začnó regljati, zgodaj požene tudi listje;

ako pa žabe dolgo ne začno regljati, tudi drevje dolgo ne ozeleni. Žabe so toraj, katere s svojim regljanjem storé, da gozdi zazelené. — Ali vidite, kako nespametno človek večkrat misli in govori!

Ali sreča, da tudi krti imajo svoje zagovornike v izkušenih kmetovalcih in prirodoписcih, kateri pravijo, da krti ne izpodjedajo korenin, nego črvi in različni mrčesi, ki se nahajajo pod zemljó, in iz katerih se pozneje izležejo hrosti in druge žuželke, katere ravno krti prav pridno preganjajo in moré.

Jasno je zatorej, da se krti zmirom nahajajo na takem kraju, kjer trava in rastline venó; kajti ravno na takih krajih so kvarljivi črvi pod zemljó, katere krti preganjajo in iztrebljujejo. In glej, krti so odgovorni za krivico, katero delajo drugi, in za dobrote, katere izkazujejo kmetovalcu, nimajo drugega nego preganjanje in smrt.

Kdor ne veruje tej resnici, naj naredi dva poskusa. Prvi poskus: ako odpreš krtu usta. Vse četveronožne živali ali sesavke, katere se vže po naravi živé ob rastlinah, imajo v vsakej čeljusti zgoraj in spodaj samó dva ostrá sprednja, a nobenega srednjega zoba, nego prazen prostor do kočnikov. Protivo pa imajo vse ropne živali, ki se živé ob mesu drugih živali, šest ostrih sprednjih zob, potem srednje zobé na obeh stranéh, in za temi mnogo kočnikov. Ako si tedaj ogledamo zobé kacega krtá, vidimo, da ima v gorenjej čeljusti šest a v spodnjej osem ostrih sprednjih zob, potem srednje zobe na vseh štirih straneh, iz česar se lahko sklepa, da krt ni žival, ki se živi ob rastlinah, nego ropar, ki se živi ob mesu drugih manjših živali, bivajočih pod zemljo.

Drugi poskus: ako razporjemo in si ogledamo želodec mrtvega krtá, najdemo v njem óne živalice, katere mu so v živež. Ako bi tedaj krt izpodjedal rastline, našle bi se v njegovem želodcu izvestno same rastline, katere izpodjeda, a nikoli ne črvi, gliste in druge žuželke, ki se nahajajo pod zemljo.

Kaj se učimo iz vsega tega? Kdor krté preganja in je morí, tak dela samemu sebi največjo kvaro a črvom in drugim kvarljivcem pod zemljo največje veselje. S pobijanjem krtov se nam vsakovrsten mrčes pod zemljo takó zaredí, da opustoši vsa naša polja in travnike, a na vzpomlad se iz njih izležejo hrosti, kateri ovočnemu drevju listje in cvetje do golega oberó.

To, in ničesar drugega se učimo iz tega.

(Po Hebel-*nu posl. I. T.*)

— x —

Listje in cvetje.

(**Naše šolstvo.**) Po štatističnih podatkih iz 1883. leta ima Kranjska 1 meščansko, 268 ljudskih in 11 zasobnih (privatnih) šol. Število učiteljskega osebja na vseh teh učilnicah je 769 in sicer 602 učitelja in 167 učiteljic. — Štajersko ima 4 meščanske, 757 ljudskih in 42 zasobnih šol, na katerih podučuje 2206 učiteljev in 595 učiteljic. — Koroško šteje 2 meščanski, 342 ljudskih in 11 privatnih šol. Na teh je 811

učiteljev in 143 učiteljic. — Trst z okolico ima 4 meščanske, 32 ljudskih in 17 privatnih šol, na katerih podučuje 106 učiteljev in 108 učiteljic. — Istra ima 1 meščansko, 126 ljudskih in 4 privatne šole. Učiteljev ima 357, učiteljic 106. — Gorica in Gradišćansko šteje 144 ljudskih in 10 privatnih šol (meščanske šole nima nobene). Učiteljev šteje 421, učiteljic 125.